

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

16. prosinca 1993.(*)

„Direktiva o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihovog poslodavca – Područje primjene – Jamstvena ustanova”

U predmetu C-334/92,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku koji je, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, podnio Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Visoki sud Katalonije, Španjolska), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Teodora Wagnera Mireta

i

Fondo de garantía salarial,

o tumačenju Direktive Vijeća 80/987/EEZ od 20. listopada 1980. o usklađivanju zakonodavstava država članica o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca (SL L 283, str. 23.), kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 87/164/EEZ od 2. ožujka 1987. (SL L 66, str. 11.),

SUD (peto vijeće),

u sastavu: J. C. Moitinho de Almeida, predsjednik vijeća, D. A. O. Edward, R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias i F. Grévisse, suci,

nezavisni odvjetnik: C. O. Lenz,

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za T. Wagnera Mireta, F. Varela Castro, odvjetnik pri odvjetničkoj komori u Barceloni,
- za Komisiju Europskih zajednica, K. Banks i B. Rodríguez Galindo, članovi pravne službe, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja Komisije na raspravi održanoj 15. srpnja 1993.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. srpnja 1993.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 31. srpnja 1992., podnesenim tajništvu Suda 4. kolovoza 1992., Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Visoki sud Katalonije) uputio je, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, prethodna pitanja o tumačenju Direktive Vijeća 80/987/EEZ od 20. listopada 1980. o usklađivanju zakonodavstava država članica o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca (SL L 283, str. 23., u daljnjem tekstu: direktiva o insolventnosti poslodavaca), kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 87/164/EEZ od 2. ožujka 1987. (SL L 66, str. 11.).
- 2 Pitanja su postavljena u okviru spora u kojem T. Wagner Miret, član višeg menadžmenta poduzeća koje je postalo insolventno, zahtijeva isplatu zaostataka plaće od Fondo de garantía salarial.
- 3 Direktiva o insolventnosti poslodavaca obvezuje države članice da donesu potrebne mjere kako bi jamstvene ustanove zaposlenim radnicima čiji je poslodavac postao insolventan jamčile isplatu nepodmirenih potraživanja.
- 4 Prema španjolskom pravu, jamstveni fond osnovan je na temelju članka 33. zakona Ley 8/80, Estatuto de los Trabajadores, od 10. ožujka 1980. (u daljnjem tekstu: zakon o radu), to jest prije donošenja direktive o insolventnosti poslodavaca.
- 5 Kraljevina Španjolska prilikom pristupanja Europskim zajednicama nije smatrala potrebnim izmijeniti svoje nacionalno pravo kako bi ga uskladila s tom direktivom.
- 6 Iz spisa proizlazi da su španjolski sudovi smatrali da se zaštita određena člankom 33. zakona o radu ne primjenjuje na viši menadžment. Članak 15. Kraljevskog dekreta br. 1382/85 od 1. kolovoza 1985. o jamstvima za viši menadžment ne upućuje na tu odredbu. S druge strane, odluke španjolskih sudova o tome može li viši menadžment zahtijevati takvu zaštitu na temelju odredaba direktive o insolventnosti poslodavaca, nisu jedinstvene.
- 7 T. Wagner Miret, član višeg menadžmenta poduzeća CEP Catalana SA, bio je otpušten u okviru postupka „smanjenja viška radnika” koji je 24. studenoga 1989. odobrio voditelj regionalnog ureda glavne uprave za radne odnose autonomne zajednice Katalonije. Nakon što je poduzeće proglašeno insolventnim, on je podnio tužbu pred Juzgado de lo Social n° 27 de Barcelona (Radni sud u Barceloni, Španjolska) radi isplate neisplaćenih plaća za mjesec listopad i studeni 1989. i odgovarajuće otpremnine zbog otkaza. Radilo se o ukupnom iznosu od 434 880 pesosa. Presudom od 18. prosinca 1991. njegov je zahtjev odbijen zbog toga što je T. Wagner Miret bio član višeg menadžmenta.
- 8 Tužitelj je podnio žalbu protiv te presude pred Tribunal Superior de Justicia de Cataluña (Visoki sud Katalonije), koji je Sudu postavio sljedeća pitanja:

- „a) Primjenjuje li se Direktiva 80/987/EEZ od 20. listopada 1980. na sve zaposlenike osim onih koji su navedeni u prilogu toj direktivi (87/164/EEZ od 2. ožujka 1987.)?
- b) S obzirom na činjenicu da Španjolska u prilog Direktivi 87/164/EEZ od 2. ožujka 1987. – kojim je izvorni prilog dopunjen nakon pristupanja Španjolske Zajednici – nije uvrstila posebno izuzeće koje se odnosi na viši menadžment, mogu li te osobe biti isključene iz opće primjene jamstava predviđenih Direktivom 80/987/EEZ?
- c) U slučaju primjenjivosti jamstava na temelju Direktive 80/987/EEZ na viši menadžment u Španjolskoj, treba li konkretna provedba tih jamstava biti osigurana posredstvom tijela javnog prava kako je predviđeno za ostale zaposlenike (Fondo de Garantía Salarial) ili putem naknade koja se naplaćuje izravno od države?”

Prva dva pitanja

- 9 Svojim prvim dvama pitanjima nacionalni sud u biti pita mogu li članovi višeg menadžmenta biti izuzeti iz područja primjene direktive o insolventnosti poslodavaca, s obzirom na to da nisu navedeni u odjeljku I. priloga toj direktivi.
- 10 Na temelju njezinog članka 1. stavka 1., direktiva o insolventnosti poslodavaca primjenjuje se na potraživanja zaposlenika koja su nastala iz ugovora o radu ili radnih odnosa i koja postoje prema poslodavcima koji su insolventni. Međutim, članak 1. stavak 2. ovlašćuje države članice da izuzmu „iz područja primjene ove direktive potraživanja određenih kategorija zaposlenika zbog posebne prirode ugovora o radu ili radnog odnosa zaposlenika ili zbog postojanja drugih oblika jamstava kojima se zaposlenicima osigurava zaštita istovjetna onoj koja proizlazi iz ove direktive” [neslužbeni prijevod]. Popis izuzetih kategorija zaposlenika nalazi se u odjeljku I. priloga direktivi.
- 11 Nadalje, u skladu s njezinim člankom 2. stavkom 2., definicija pojma „zaposlenik” potpada u područje nacionalnog prava.
- 12 Iz toga proizlazi da direktivu o insolventnosti poslodavaca treba primijeniti na sve kategorije zaposlenika koji su kao takvi definirani nacionalnim pravom države članice, osim onih navedenih u njezinom prilogu.
- 13 Koristeći mogućnost predviđenu člankom 1. stavkom 2. direktive, Kraljevina Španjolska zatražila je izuzimanje osoba za pomoć u kućanstvu koje zapošljava fizička osoba. To se izuzimanje navodi u odjeljku I. priloga direktivi o insolventnosti poslodavaca, kako je zbog pristupanja Kraljevine Španjolske izmijenjena Direktivom 87/164 od 2. ožujka 1987. Međutim, Kraljevina Španjolska nije zatražila da se u odjeljku I. priloga navede kategorija višeg menadžmenta.
- 14 Stoga na prva dva pitanja valja odgovoriti da članovi višeg menadžmenta ne mogu biti izuzeti iz područja primjene Direktive Vijeća 80/987/EEZ od 20. listopada 1980. o usklađivanju zakonodavstava država članica o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca, kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 87/164/EEZ od 2. ožujka

1987., budući da su nacionalnim pravom kvalificirani kao zaposlenici te nisu navedeni u odjeljku I. priloga direktivi.

Treće pitanje

- 15 Svojim trećim pitanjem nacionalni sud u biti pita ima li, na temelju direktive o insolventnosti poslodavaca, viši menadžment pravo zahtijevati isplatu potraživanja plaća od jamstvene ustanove koja je nacionalnim pravom uspostavljena za druge kategorije zaposlenika ili, ako to nije slučaj, ima li pravo zahtijevati od dotične države članice naknadu štete koja je nastala zato što u pogledu višeg menadžmenta direktiva nije provedena.
- 16 Valja najprije istaknuti da Kraljevina Španjolska nije osnovala drugu jamstvenu ustanovu, nego samo Fondo de garantía salarial.
- 17 Drugo, valja podsjetiti da je u presudi od 19. studenoga 1991., Francovich i dr. (C-6/90 i C-9/90, Zb., str. I-5357.), Sud istaknuo (t. 25.) da države članice na temelju članka 5. direktive o insolventnosti poslodavaca raspolažu širokom marginom prosudbe vezano uz ustrojstvo, rad i financiranje jamstvenih institucija. Sud je zaključio (t. 26.) da iako su odredbe direktive dovoljno precizne i bezuvjetne što se tiče određivanja korisnika jamstva i sadržaja tog jamstva, ti elementi ne omogućavaju pojedincima da se pozivaju, protiv države, na te odredbe pred nacionalnim sudovima.
- 18 Konkretnije, što se tiče problema koji je istaknuo nacionalni sud, valja naglasiti da direktiva o insolventnosti poslodavaca ne obvezuje države članice da osnuju jedinstvenu jamstvenu ustanovu za sve kategorije radnika pa da, posljedično, viši menadžment potpadne pod jamstvenu ustanovu koja je uspostavljena za druge kategorije zaposlenika. Naime, članak 3. stavak 1. prepušta državama članicama da poduzmu potrebne mjere kako bi jamstvene ustanove osigurale plaćanje nepodmirenih potraživanja zaposlenika.
- 19 Iz margine procjene koja je na taj način prepuštena državama članicama valja zaključiti da se viši menadžment ne može pozvati na direktivu kako bi zatražio isplatu potraživanja plaće od jamstvene ustanove uspostavljene za druge kategorije zaposlenika.
- 20 Treće, valja podsjetiti da svaki nacionalni sud prilikom tumačenja i primjene nacionalnog prava mora pretpostaviti da država ima namjeru u potpunosti izvršiti obveze koje proizlaze iz dotične direktive. Kako je Sud ustvrdio u presudi od 13. studenoga 1990., Marleasing (C-106/89, Zb., str. I-4135., t. 8.), nacionalni sud koji prilikom primjene nacionalnog prava mora tumačiti to pravo, neovisno o tome je li riječ o odredbama donesenim prije ili nakon direktive, obavezan je svoje tumačenje u najvećoj mogućoj mjeri uskladiti s tekstom i svrhom direktive kako bi ostvario njome propisani rezultat i na taj način poštovao obvezu iz članka 189. trećeg podstavka Ugovora.
- 21 Nacionalni sud mora poštovati načelo usklađenog tumačenja posebno kada je država članica procijenila, kao u ovom slučaju, da prethodno postojeće odredbe njezinog nacionalnog prava udovoljavaju zahtjevima dotične direktive.
- 22 Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da se nacionalne odredbe ne mogu tumačiti na način sukladan direktivi o insolventnosti poslodavaca i stoga ne dozvoljavaju višem menadžmentu da koristi jamstva koja su njome predviđena. Ako je to slučaj, iz gore

navedene presude Francovich i dr. proizlazi da je dotična država članica dužna nadoknaditi štetu koja je nastala zato što u pogledu višeg menadžmenta direktiva nije provedena.

- 23 Stoga na treće pitanje valja odgovoriti da a) viši menadžment nema pravo, na temelju Direktive 80/987, zahtijevati isplatu potraživanja plaće od jamstvene ustanove koja je na temelju nacionalnog prava uspostavljena za druge kategorije zaposlenika i da b) u slučaju kada nacionalno pravo, čak i kada se tumači u svjetlu navedene direktive, ne dozvoljava višem menadžmentu da koristi jamstva koja su njome predviđena, viši menadžment ima pravo zahtijevati od dotične države članice nadoknadu štete koja je nastala zato što u pogledu višeg menadžmenta direktiva nije provedena.

Troškovi

- 24 Troškovi Komisije Europskih zajednica, koja je podnijela očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD (peto vijeće),

odlučujući o pitanjima koja mu je uputio Tribunal Superior de Justicia de Cataluña, rješenjem od 31. srpnja 1992., odlučuje:

1. **Članovi višeg menadžmenta ne mogu biti izuzeti iz područja primjene Direktive Vijeća 80/987/EEZ od 20. listopada 1980. o usklađivanju zakonodavstava država članica o zaštiti zaposlenika u slučaju insolventnosti njihova poslodavca, kako je izmijenjena Direktivom Vijeća 87/164/EEZ od 2. ožujka 1987., budući da su nacionalnim pravom kvalificirani kao zaposlenici te nisu navedeni u odjeljku I. priloga direktivi.**
2. a) **Viši menadžment nema pravo na temelju Direktive 80/987 zahtijevati isplatu potraživanja plaće od jamstvene ustanove koja je na temelju nacionalnog prava uspostavljena za druge kategorije zaposlenika.**

b) **U slučaju kada nacionalno pravo, čak i kada se tumači u svjetlu navedene direktive, ne dozvoljava višem menadžmentu da koristi jamstva koja su njome predviđena, viši menadžment ima pravo zahtijevati od dotične države članice nadoknadu štete koja je nastala zato što u pogledu višeg menadžmenta direktiva nije provedena.**

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 16. prosinca 1993.

[Potpisi]

* Jezik postupka: španjolski